

BILAG 1: BØRNE- OG UNDERVISNINGSMINISTERENS TALE VED ÅBENT SAMRÅD I BØRNE- OG UNDERVISNINGSUDVALGET DEN 17. SEPTEMBER 2020 – DET TALTE ORD GÆLDER

Der er sket en del med folkeskolen, siden dette spørgsmål blev stillet i starten af året, og jeg har lyst til at sige heldigvis for det.

Selvom baggrunden har været frygtelig, og selvom der er nogle huller i osten, fordi der er nogle børn, der har haft det rigtig svært i den periode i foråret. Det synes jeg ikke, vi skal glemme.

Så er der også sket nogle ting i forhold til at ryste op i folkeskolen, som vi hører fra rigtig mange lærere og ledere, og i øvrigt forældre og elever, at det har været givende og interessant.

Jeg har spurgt i ministeriet for en juridisk vurdering af, hvilke dele af det, der foregik, som egentlig ville kunne lade sig gøre inden for rammerne af den nugældende lovgivning. Det kan det meste af det, som er foregået. Og det vil sige, at en del af det har handlet om, at der er brudt op i 'plejer'. Så er der nogle ting, som ikke kan lade sig gøre med den nugældende lovgivning, og der har jeg givet tilsagn om, at det synes jeg, vi skal drøfte med hinanden og prøve at se, hvordan vi kan bevæge os derudaf. Det har vi taget hul på, på det seneste folkeskoleforligskredsmøde.

Under corona-nedlukningen så vi, at skoler udnyttede den frihed, der blev givet i nødundervisningen til at tilrettelægge skoledagen på fuldstændig nye måder.

Det er også baggrunden for, at vi i regeringen har igangsat en grundig evaluering af erfaringerne fra perioden, ikke kun for folkeskolen, men faktisk også for daginstitutioner og ungdomsuddannelser. Samtidig afgiver regeringen i efteråret en redegørelse til Folketinget om evalueringen af folkeskolereformen.

Det er for, at vi får et nogenlunde solidt grundlag for at vurdere den eksisterende lovgivning. Jeg satte evalueringen i gang ret hurtigt, og det var faktisk præcis for, at vi undgår, at der går så lang tid efter corona, at de gode erfaringer, der er, kunne være blevet slået ihjel af, at vi kom tilbage til en normal. Så jeg synes, at man skal, i hvert fald indledningsvist, smede mens jernet er varmt i form af at få indsamlet de gode erfaringer, der er, mens de er i frisk erindring, så vi får et grundlag at kunne stå på.

Der er vi som regeringen åbne overfor for at kunne se på alle elementer i lyset af den viden, der kommer.

Samtidig må vi heller ikke glemme, hvorfor folkeskoleforligskredsen i sin tid indførte de forskellige elementer. Det synes jeg faktisk også, er vigtigt at kigge på. Så samtidig med, at man kigger på, om det levede op til intentionen, skal man også

kigge på, hvad var intentionen. Både hvad angår den understøttende undervisning og den længere skoledag, som konkret også spørges ind til.

Intentionerne med de nye elementer i folkeskolereformen var at fremme god og motiverende undervisning, der kunne give alle elever et løft, og der var stor forskel på for eksempel skoledagens længde på det tidspunkt, hvor den her lovgivning blev lavet.

Det, der var meningen med både den længere skoledag og den understøttende undervisning, var at give eleverne mere tid med lærerne og også at give skolerne større frihed til at tilrettelægge skoledagen. Det sidste var det, som var meningen med den understøttende undervisning. Så man kan sige, at den understøttende undervisning var i sin intention et frihedsforslag, og den længere skoledag var i sin intention et bolværk mod de nedskæringer, som skete i rigtig mange kommuner. Den understøttende undervisning har givet mulighed for en ny form for undervisningsdifferentiering, åben skole, udeundervisning, bevægelse og rigtig meget andet som en del af skoledagen.

Følgforskningen viser, at lærere og pædagoger i højere grad i 2018 end i 2016 oplever, at understøttende undervisning fremmer elevernes læring. Betyder det, at vi er i mål? Nej, det synes jeg ikke, og jeg synes, der er rigtig lang vej igen, vil jeg gerne sige. Jeg er meget åben overfor at drøfte præcis det her med, hvad det så er for nogle sammenhænge, det virker i, og hvad er det for nogle sammenhænge, det ikke virker i. Det vil sige at gå ind og bruge nogle af de her erfaringer til at få en ordentlig drøftelse af det i forligskredsen, det synes jeg giver utrolig god mening.

Elever finder understøttende undervisning særligt god og motiverende, når det giver dem mulighed for fordybelse, når det skaber variation og giver dem et pusterum. Så er der altså nogle elever, som har svært ved at se formålet med aktiviteterne og bare oplever dem mere som fritimer. Så variationen af det her er kæmpe stor, og jeg tror ikke, at vi har ramt den rigtige form endnu.

Så viser følgeforskningen, at der er positive sammenhænge mellem de elementer, som handler om bevægelse, åben skole, undervisningsdifferentiering og varierende læringsformer og elevernes trivsel og deres faglighed. De elementer er der mere plads til, når skoledagen er længere og derfor ikke kun presses sammen om nogle bestemte elementer.

Nogle gange hører jeg argumenter om, at hvis bare man forkorter skoledagen, så bliver alt godt. Og det bliver jeg bare nødt til at sige, at det synes jeg faktisk er en lille smule historieløst, fordi man skal huske på, hvad baggrunden var. Der var kæmpe store variationer i, hvor lange skoledage eleverne fik, og i hvor høj grad kommunerne havde brugt folkeskolen som spareobjekt. Det vil sige, at baggrunden for det her var at være bolværk mod nedskæringer. Så kan man altid diskutere, om der stadig er behov for det bolværk, eller om det er begyndt at betyde noget andet. Det er en relevant diskussion at tage. Bare fordi, at det var rigtigt at gøre på et tidspunkt, er det

jo ikke sikkert, at det er rigtigt at gøre nu. Man skal passe på med at drage den konklusion, at hvis man forkorter skoledagen, så bliver alt fantastisk.

Så har den fået skyld for mange ting, og det er vi delvist selv skyld i pga. det forløb, der var omkring arbejdstidsaftalen. Fordi den lange skoledag i meget høj grad er blevet forbundet med den arbejdstid, der blev tildelt. Og der bliver jeg bare nødt til at sige, at arbejdstiden er et udtryk for, hvor mange ressourcer der er sat af i folkeskolen. Så selv, hvis man fordoblede skoledagens længde – det vil jeg ikke anbefale at man gør – men selv hvis man gjorde, så har det ikke nogen principiel sammenhæng til lærernes arbejdstid, fordi lærerens arbejdstid afgøres jo af den overenskomst, der er, og de ressourcer, der er sat af til folkeskolen. Så bare for at sige, at de steder, hvor man har haft deciderede heldagsskoler, der har læreren jo fungeret på samme overenskomst, på samme arbejdstidsaftale, som man har de steder, hvor der ikke er en heldagsskole. Det betyder så bare, at den skole er dyrere end en skole, hvor man ikke har heldagsskole for børnene. Så bare for at sige, at jeg tror, at en af misernerne omkring diskussionen om den lange skoledag er, at de to spørgsmål er blevet blandet sammen, og det er på alle mulige måder uskønt det, der foregik på det tidspunkt, men det tror jeg også, er en af baggrundene for, at diskussionen har været, som den har været.

Jeg synes også, vi skal se på, om der er for rigide rammer for skoledagen. Jeg mener eksempelvis, at vi skal overveje, om der ikke skal gives flere muligheder for forlagt undervisning, eller fjernundervisning, eller – kært barn har efterhånden mange navne – digital undervisning, så noget af skoledagen for nogle af de større børn godt kan foregå på en anden lokation, eksempelvis derhjemme, hvis der er nogle børn, der drager god nytte af at kunne få den fordybelse, der er forbundet med det.

Lektiehjælpen og den faglig fordybelse har i høj grad skullet bidrage til at løfte elevernes faglige niveau ved at tilbyde både faglig træning, faglige udfordringer og særlige, tilpassede turboforløb. Og der skal eleverne have tid og hjælp til at fordybe sig og til at arbejde med det, der er særlig vanskeligt eller særlig spændende for dem i fagene. Det har været intentionen bag det.

Følgforskningen kan, trods enkelte positive tendenser, samlet set hverken be- eller afkræfte, hvorvidt lektiehjælp og faglig fordybelse har betydning for elevernes læring eller trivsel. Og når man får sådan en konklusion, så synes jeg, man skal tage det meget alvorligt, for det betyder i virkeligheden, i diskussionen om, om De konservative har ret eller om Socialdemokratiet har ret, der kan man bare sige, at det ved vi ikke. Og så synes jeg jo, at man skal have en åbenhed. Det har jeg i hvert fald tænkt mig at udvise over for, om man kan finde andre former end det, hvor man måske i højere grad siger, at når forskning ikke er meget klar på det, så kan det jo være, at man i højere grad skulle have lov til lokalt og som den enkelte lærer at vurdere, hvad der er bedst for de enkelte elever. Jeg synes, der skal være en åbenhed de steder, hvor forskning ikke er meget klar og entydig den ene vej eller den anden. Jeg synes,

at vi skal bruge den forskning, der er lavet, til noget. Jeg synes, det er for tidligt at vurdere til hvad, men jeg synes, det er tosset ikke at gå til det med et åbent sind, og det gør jeg også på de punkter, for eksempel her, hvor der ikke kommer de klare svar, man havde ønsket. For vores intention og ønske var, at de her ting blandt andet havde bidraget til, at vi fik brudt social arv, og at en større gruppe af elever forlod folkeskolen med de kompetencer, man skal have, særligt i læsning og regning, i forhold til at kunne klare sig på fremtidens arbejdsmarked. Det må vi bare sige, at det kan forskning faktisk ikke slå fast, at de her elementer har bidraget til. Jamen så bliver vi nødt til at gå ind i den diskussion, synes jeg, med åbne øje og se på, hvad kan vi så gøre.

Jeg ser tre veje frem mod en bedre skoledag med god og motiverende undervisning:
1) Større frihed 2) Flere ressourcer 3) Lokal pædagogisk udvikling

Når vi ved indgangen til 2021 sammen kigger på evalueringen af folkeskolereformen og evalueringen af erfaringerne fra nødundervisningen under COVID-19, så synes jeg, vi skal se på, hvordan vi kan give skolerne større frihed.

Flere underviste udendørs og delte eleverne op i mindre grupper. Jeg synes, det er vigtigt, at der bliver holdt fast i de erfaringer.

På andre områder giver det mening at se på lovgivningen. Jeg tror, at skolerne vil blive styrket, hvis de får mere frihed.

Og så kræver den gode og motiverende undervisning også ressourcer. Derfor er jeg rigtig glad for, at partierne bag finanslovsaftalen for 2020 har besluttet at afsætte betydelige midler til et løft af folkeskolen.

Og så er det vigtigt, at vi får kigget på den pædagogiske udvikling også. Det er kommunerne, skolerne og lærerne, der har den opgave, og som har gjort, for manges vedkommende, utrolig mange nye og gode erfaringer og et kæmpe flot stykke arbejde i foråret. Så lad os endelig bruge det til noget også.

Det var de indledende bemærkninger herfra, tusind tak for at tage det op. Og jeg ved godt, at nogle af de her diskussioner tager vi rigtig mange gange. Det tror jeg også, er rigtig klogt og vigtigt og særligt selvfølgelig, når man har fået nye erfaringer med nogle ting og har haft mulighed for også forskningsmæssigt at dykke ned i, hvad virkede så, og hvad virkede ikke – uanset hvad intentionerne var.